

Nr 262

Av herr **Kaijser**, om en utredning angående läkemedelskonsumtionen.

(Lika lydande med motion nr 297 i Andra kammaren)

Genom beslut år 1967 ändrades bestämmelserna för läkemedelsrabatteringen på ett sådant sätt att ingen numera behöver betala mer än 15 kronor vid varje inköp av läkemedel på recept, oavsett hur många olika läkemedel och hur stora kvantiteter av de olika läkemedlen som inköps. Vid införandet av detta rabattsystem var man på det klara med att det skulle leda till ökade medicinkostnader. I proposition 1967: 135 beräknades det nya systemet medföra en kostnadsökning för år 1968 av 60 miljoner utöver den kostnadsökning som den fortgående prisstegringen av läkemedlen erfarenhetsmässigt skulle komma att medföra. Man var också på det klara med att de ändrade bestämmelserna kunde innebära risker för överkonsumtion av läkemedel i vissa fall. Departementschefen påpekade emellertid att läkemedelsförmånerna måste bygga på att läkarnas ordinationer förestavas av medicinska skäl och att det borde vara socialstyrelsens uppgift att genom ökad information till läkarna göra dem mera prismetvetna och bidra till väl avvägda förskrivningar.

I själva verket har kostnaderna för läkemedelsrabatteringen blivit vida större än man från början tänkte sig. I statsverkspropositionen 1968 beräknades kostnaderna för läkemedelsrabatteringen med tillägg av nyss nämnda 60 miljoner kronor för år 1968 till 349 miljoner. Det faktiska utfallet, där dock siffrorna för december månad ännu icke framräknats, torde uppgå till ca 394 milj. kronor. (I årets statsverksproposition har kostnaderna beräknats till 390 milj.) Kostnadsstegringen till följd av den ändrade formen för rabatteringen har sålunda blivit ca 105 mot beräknade 60 milj. kronor.

Vid varje inköp tillhandlar man sig nu genomsnittligt större kvantiteter läkemedel än tidigare. För månaderna januari till november år 1968 har antalet recipen ökat ca 7 % i jämförelse med föregående år, medan däremot värdet på de inköpta läkemedlen under samma tid ökat ca 20 %. I fråga om de till sjukhus levererade läkemedlen, vilka icke rabatteras, har såväl antalet recipen som värdet av de försålda läkemedlen ökat med ca 7 %.

En viss stabilisering av förhållandena tycks visserligen ha kommit till stånd. Efter en mycket kraftig initialstegring av kostnaderna för läkemedelsrabatteringen har konsumtionen kvarblivit på ungefär den då nådda höga nivån, och den har icke visat tendens att ytterligare öka i förhållande till föregående års konsumtion.

Trots detta finns det anledning att hysa den farhågan att de ökade kvantiteterna är uttryck för en överkonsumtion av läkemedel. De större inköpen kan dock också betyda en rationalisering. Inköp av läkemedel för något längre tidsperioder minskar arbetsbelastningen på apoteken, och detta är möjligt i våra dagar då en allt större del av läkemedlen utgöres av hållbara fabriksfärdiga preparat. Infusioner etc. med dålig hållbarhet ordinerar numera sällan. De större inköpen kan dock också betyda att större kvantiteter av mer eller mindre dyrbara läkemedel över huvud taget inte blir använda. En hel del torde efter en längre tids förvaring i hemmen kastas.

Helt visst ingår det i läkarnas uppgift att se till att väl avvägda kvantiteter av läkemedlen förskrivs. Men en patient kan gå till flera läkare och hos var och en få mer eller mindre betydande kvantiteter läkemedel förskrivna. Det finns ingen möjlighet att helt undvika ett sådant tillvägagångssätt. Det är också svårt att konstatera om sådant missbruk förekommer i någon större utsträckning. För 1961 års sjukförsäkringsutredning gjordes år 1963 av doktor Björn Smedby en undersökning rörande denna fråga. Alla recept som utfärdats för personer, som var födda en viss dag på året, hopsamlades och identifierades, och man fick på så sätt kännedom om vad dessa personer köpt vid olika tillfällen och på olika apotek under hela år 1963. Undersökningen, vars resultat dock kritiserats, tydde inte på att läkemedelsmissbruk i någon större omfattning förefanns. I det material som granskades — ca 20 000 recept — var det bara i ett par fall som man verkligen kunde konstatera att missbruk förekommit.

Även andra mera indirekta metoder att undersöka denna fråga kan givetvis finnas. Ingen synes dock kunna ge så bestämda upplysningar som en undersökning av den typ doktor Smedby utförde. Vissa iakttagelser i den dagliga sjukvården tyder dock på att missbruk, överkonsumtion eller inköp av onödigt stora kvantiteter äger rum i större omfattning än vad den 1963 utförda undersökningen gav vid handen.

Socialstyrelsen och länsläkarna gör helt visst stora insatser för att uppdaga och motverka förekomsten av överkonsumtion av läkemedel. Men en förnyad undersökning av den typ som utfördes år 1963 skulle ge väsentligt bättre möjligheter att bedöma förhållandena.

Den nya formen för läkemedelsrabatter har varit i bruk allt för kort tid för att man redan nu skulle ändra på dess grunder. Å ena sidan drar emellertid överkonsumtion av läkemedel med sig mycket stora kostnader, å andra sidan är överkonsumtion under alla förhållanden onödigt och inte sällan måhända också skadlig. Inte heller kan det vara riktigt om stora delar av de ökade kvantiteterna inköpta läkemedel kastas bort.

En undersökning av den art som här föreslagits bör noggrant planeras, och man bör därvid kunna tillgodogöra sig de erfarenheter som vanns vid den första undersökningen. Att exakt beräkna vad ett genomförande av undersökningen kan komma att kosta är svårt. Ett belopp om förslagsvis 50 000 kronor torde emellertid vara

skäligt och bör ställas till socialstyrelsens förfogande för planerande och påbörjande av undersökningen, som lämpligen bör pågå under hela år 1970.

Med anledning av vad som sålunda anförts hemställes,

I. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att en undersökning av läkemedelskonsumtionen måtte utföras av socialstyrelsen med det syfte och den principiella uppläggning som i förevarande motion antytts,

II. att riksdagen måtte besluta att ett anslag om 50 000 kronor ställes till socialstyrelsens förfogande för planering och påbörjande av den ovan nämnda undersökningen.

Stockholm den 24 januari 1969

Rolf Kaijser (m)

Nr 263

Av herr **Axelson**, *angående folkpensionärs avgift för installation av telefon.*

(Lika lydande med motion nr 357 i Andra kammaren)

Stockholm den 24 januari 1969

Anders Axelson (fp)

Nr 264

Av herr **Axelson**, *om vidgad rätt till statsbidrag till enskilda vägar.*

(Lika lydande med motion nr 300 i Andra kammaren)

Stockholm den 24 januari 1969

Anders Axelson (fp)
